

АНДРІЙ БАБІНЕЦЬ

НЕСКОРЕНІ

ХУДОЖНЬО-ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ НАРИС

Та нічого не відповіла, а лиш глянула на гостя і заломила навхрест руки:

— А ти чого такий худючий, як з дерева вите-саний?

— Були б кості... — пожартував Влас.

Сильно накульгуючи, Василь поплився до лави. Подумав: де ж ті кості? Але що ти скажеш цій малознайомій, доорні сім'ї? Не оудеш розповсюджу-ватись, що ти радянський офіцер, тричі поранений, ли-ше чудом врятувався з табору єврейськовополонених. Лише переступив могильну яму.

— Будемо вечеряти чим Бог послав і лягати спа-ти, — перервав важкі думи господар.

Так і залишився жити у Власа Андрійовича Гор-бачука офіцер, росіянин Василь Павлович Убишко. Дітей у гороначуків не було, і тому Василь часто ловив себе на думці, що за ним доглядають, як за малям, і тому почував себе ніяково. Намагався як-найшвидше стати на ноги. Хоч чим-небудь допомог-ти своїм милосердним господарям. Та ще інша — більш вагома думка тривожила, терзала все єство Василя — як справи на фронті? Влас бачив на обличчі свого підопічного сумну пелену і підба-дьорював, як міг.

Йшов важкий 1942-й рік. Окупаційне село жило постійною тривогою. Вдень кожен порався на сво-єму подвір'ї. Голови мимоволі поверталися до шля-ху, гриміли важкі танки, потужні машини, а то і просто обози німецькі могли надійти. І тоді хова-вся, хто де може, худобину свою останню хоч в землю закопує. А заходили часто. Село ж недале-ко від основного шляху. Особливо занадився один німецький комендант. Все вимагав худобу. І тоді голова сільської управи вказував на яку-небудь сім'ю.

Веде господар свою корову-годувальницю і при-мовляє: «Прощай, годувальнице. Годувала нас мо-локом, а тепер годуй своїм м'ясом німців», — ви-тираючи сльози рукавом. А жінки та діти ридать несвоїми голосами, як за рідним. Бо тоді корова чи коза були рятувальним кругом для сім'ї.

Із-за воріт співчуваючі очі. Та що вдієш, мов-чали односельці. Лише баба Цибулиха, гостра на язик і безстрашна, промовить:

— Не було рабства, так німці принесли. Радуйтеся, хто в Бога вірує!

Пізніше підпільники з тим комендантом розпрямилися за людські сльози, за людське горе.

А ще більше люди боялись ночей — зловорожої п'їтми. Тоді шастали головорізи. Ці вишкребки або самі розправлялися з неугодними, або бруїа і пальцем показували гітлерівцям. В пам'яті іллїнцїв події перших днів війни. Хтось злий і продажний вказав на голову і секретаря сільської Ради Жарана Герасима і Максима Якимчука. Фашисти вели їх селом, побитих, але нескорених. А потім на шкарівських полях розстріляли. У Герасима хоч залишився син Степан. Продовжився його родовід. А Якимчук став останнім коренем свого роду. Та пам'ять про нього жива. І хай живе вічно, бо корінь він пустив інший — благородності справ своїх в ім'я народу.

Пізніше, коли Василь зміцнів, то почав допомагати Власу у кузні. Своєї кузні Горбачук спочатку не мав. А наймав її в одної господині, що жила неподалік від шосе Київ—Рівне. В тої хазяйки були дві дочки красиві, Василь поглядав на них, але вони не звертали увагу на його знівечену фігуру. Потім Горбачук разом з Убийком зробили кузню прямо в себе на подвір'ї. Кували коней, натягували шини на колеса, ремонтували плуги, борони, робили санки, сокири і все-все, що завжди потрібно в господарстві селян. Влас Андрійович за роботу грошима не брав, а брав пашню, сало. Ось так і заробляли собі на прожиток.

Вони були майже ровесниками. Влас на рік старший, красивий, чорнявий, з великими чорними очима. Любив співати українські пісні. Василь також стрункий, темнорусий, привітний. Грав на кількох інструментах. Швидко завоював популярність серед іллїнської молоді, яка, незважаючи на смутні часи, збиралась на вечорниці.

Та часто задумувався Убийко, прямились думи-гадки. «Чи не відсиджуюсь я тут в тилу, коли на фронті гинуть мої товариші? Що можна зробити у цьому селі, кому довіритись?»

Незабаром Василь почав помічати, що в Ілліні він не один з військовополонених.

Того вечора Василь особливо гарно грав на гармошці. Влас Горбачук аж похвалився:

— О, який у мене постоялець. І грає, і співає, і станцював би, та не можна йому танцювати на одній нозі. І кує, ще й поварює та дівчат підговорює. Ось який у мене Василь.

(Продовження. Поч. в № 18).